

מה הייתה ההשראה לסיפור "טבוע"?

השראה היא ענין חמקמק; כמו שאמר פעם ליאונרד כהן, אם הייתי יודע מאין באה ההשראה הייתי הולך למקום שהוא יותר. לפעמים, בדיעבד, אפשר לומר על כך משהו – חלקי ובמידה מסוימת מטעה מעצם טיבו. ולמרות כל זה אסתכן לומר, שמה שהניע את כתיבתו של "טבוע" היתה המחשבה, או התחושה, של אובדן שכביכול-

נרפא, ולמעשה בעצם הריפוי רק חושף ומדגיש עוד יותר את מה שאיננו ולעולם לא יהיה עוד. חשבתי על הקצנה של התחושה הזו – מותו של אדם אהוב ושובו, שהוא שמחה גדולה אבל גם עינוי שרק מדגיש את העדרו של המת, ואפילו צובע גם את חייו בצל של מוות. לכך הצטרף דימוי ויזואלי מעולמותיו הספרותיים של מארקס – טבוע שצף במימי הנהר, אולי במאקונדו; נדמה שמהו בצבעוניות של מה שמקובל לכנות בשם "ריאליזם פנטסטי" הלאם את הסיפור. בדיעבד, יש בו גם משהו מרוח ספרו של דויד גרוסמן, *נפל מחוץ לזמן*, שהוא אולי גרסה עצובה וחמורה יותר של החיים עם המתים המארקסיים (וגם בו יש מתקנת רשתות). אבל נראה לי שאת כל זה לא ידעתי כשכתבתי את הסיפור.

מהו ספר אחד ששינה לך את החיים או את אורח הכתיבה שלך בדרך כלשהי?

אין ספר אחד ששינה את חיי או כתיבתי – יש רבים כאלה, ובימים שונים מתבלטים ספרים שונים. אחד המשמעותיים בהם הם ספרו הראשון של ז'וזה סאראמאגו שיצא בעברית – *דברי ימי מנזר* (בתרגומה הנפלא של מרים טבעון). לימים התמכרתי לספריו של סאראמאגו ולמדתי לזהות וגם לצפות לטביעת אצבעו הספרותית המיוחדת, אבל המפגש שלי בשנת 1990 עם בלתיאזאר שבע-שמשות ובליומנדה, גיבורי *דברי ימי מנזר*, ועוד יותר מכך: עם סגנונו של סאראמאגו, היה מטלטל. המשפטים הארוכים, המתפתלים במוזיקליות, שבנויים ממילים פשוטות ויומיומיות כל כך ומלאות כל כך באהבת אדם, שבו את לבי והילכו עליי קסם. במידה מסוימת הזכירו לי את ספריו האהובים של יעקב שבתאי (בעיקר את *זכרון דברים*) – שגם בהם משפטים אינסופיים בשפה יפהפיה. אלא שאם שבתאי בונה קתדרלות עוצרות נשימה ושוברות לב, הרי אצל סאראמאגו יש פשטות של דשא, וכמעט תמיד ממתינה בקצה הסבל או לצידו גם נחמה. ומשום כך נחקקו בי משפטי הסיום של *דברי ימי מנזר*, המתארים את מות הגיבור על המוקד ומבטאים בעיני את כל זה בבהירות –

"אז אמרה בלימונדה בוא. ורצונו של בלתיאזאר שבע-שמשות ניתק, אבל לא עלה לכוכבים, כי לארץ שייך היה ולבלימונדה".

ספרך "דולפינים בקריית גת" מספר על אנשים שכמהים למישהו או למשהו אחר ולדעתי גם הדמות הראשית ב"טבוע" כמהה ככה. מה ברעיון וברגש הזה של כמהיה מדבר אליך כסופרת?

כמהיה היא אחת המילים האהובות עליי בעברית. כמהיה מוגדרת כ"רצון עז, השתוקקות, היכספות". היא אחד התרגומים המוצלחים בעיני לארוס האפלטוני, שמניע את האוהב לעבר מושא השתוקקותו. מפני שכמהיה היא מנוע אדיר לפעולה, לפעמים לבחירה בדרך חיים. ואין דרך של ממש להשביע אותה – כמו שכתב אלתרמן בשירו "ערב עירוני": "מי שיגיע עד הסוף / ירצה לבכות מרוב תוחלת". ולכן היא אכן הלב של כל הסיפורים בקובץ שלי, *דולפינים בקריית גת*, וגם ב"טבוע" – גם אם הגיבורים לא תמיד יודעים למה הם כמהים, או אפילו אם הם כמהים למשהו. כי אולי הדבר הנורא ביותר, ודאי לדמות ספרותית, הוא להיות נטולת-כמהיה.